

slovanskega pravnega mišljenja. Delo, ki ga naznanjamo, zasluži torej vso pozornost slovanskih pravnih zgodovinarjev. Samo, da dokažemo to na nekoliko primerih, navedemo: »Eheding« je zakoniti dan, prav kakor pri nas v času od 16. do 18. stoletja kvaterni sod ali vinogorski zbor. Tam se vrše ob navzočnosti vseh vaščanov, ki so polnoletni, volitve starešine, sodnikov, tam se ti poklanjajo svoji gosposki, tam se iznašajo pritožbe zoper gosposko, zoper tuje vaščane in zoper sovaščane (»Ehedingsrügen«). Celo zapisi o sklepih na teh shodih bi se dali primerjati z zapisi o naših vinogorskih bukvah. Najzanimivejša paralela pa je propadanje institutov te samouprave, polagoma pa sigurno, da se razgube začetkom 19. stoletja, prav kakor pri nas... Pisatelj naznanjene knjige seveda reklamira vse te ustanove za edistveno-germanske in izvaja celo, da so se utrdile samo spričo žilavosti nemških naseljencev, ki so prišli »in den Kampf mit dem sorbischen Feinde« (str. 147). Paralela z našim pravom ovrže brez dvoma to bolj politično, kot znanstveno zapisano trditev.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Ivšić Milan: Ekonomski i politički parlament kao rješenje krize parlamentarizma. Predavanje. Posebni odtisk iz »Mjesečnika«. Str. 22.

Kazenski zakonik, Zakon, s katerim se uveljavljajo in uvajajo kazenski zakonik, zakonik o sodnem kazenskem postopanju in zakon o izvrševanju kazni na prostosti, Zakon o pobijanju zlorab v službeni dolžnosti, Zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi. Ljubljana. Zbirka zakonov XXIX. snopič. Tiskovna zadruga. 1929. Str. 175. Cena Din 31.50 s poštnino.

Zakon o ureditvi vrhovne državne uprave, Zakon o ureditvi predsedništva ministrskega sveta, Zakon o notranji upravi, Zakon o centralnem tiskovnem uradu, Zakon o poslovnem redu pri državnem svetu in upravnih sodiščih, Zakon o osebnih imenih in še manjši upravni zakoni. Ljubljana. Zbirka zakonov XXX. snopič. Tiskovna zadruga. 1929. Str. 152. Cena Din 29 s poštnino.

Razne vesti.

V Ljubljani, meseca septembra 1929.

Osebnosti. Za dopisnega člana slovanskega instituta v Pragi je bil izbran univ. prof. dr. Krek Gregor. — Za sodnike apelacijskega sodišča v Ljubljani so postavljeni Janša Josip, Lajovic Anton in dr. Konda Jakob. Za sodnike so postavljeni: Kolšek Josip pri okrožnem sodišču v Mariboru, dr. Kernev Josip v Krškem, Pfeifer Josip v Brežicah, Kancler Anton v Murski Soboti in Karlovšek Janko v Prevaljah. Premeščeni so: starešini okrajnih sodišč Jerman Jakob v Kozje in dr. Lavrenčič Matija v Kočevje, sodnika dr. Tschinkel Karel v Ribnico in Čoš Fran v Mokronog. — Za inspektorja v min.

za notr. stvari je postavljen dr. Goršič Fran. — Pri podružnici poštne hranilnice v Ljubljani je imenovan za direktorja dr. Vidmar Vladimir. Premešчени so: odd. šef. fin. direkcije dr. Novotny Karel in inspektor dr. Orel Filip v Banjaluko, dr. Stegenšek Fran v Beograd za tajnika gen. direkcije davkov. — Za notarja je imenovan Hanžič Ivan v Velikih Laščah; premešчени so notari: Kenda Josip na Brdo, Bakovnik Ivan v Kranj in Rant Franc v Metliko. — Odvetniško pisarno so otvorili: Tornago Leon, dr. Andrejčič Anton, dr. Novak Janže v Ljubljani, dr. Siegmund Ferdinand v Kočevju, dr. Rajh Štefan in dr. Stanovnik Ivan v Celju, dr. Vavhnik Miloš in dr. Šestan Ivo v Mariboru, dr. Winterhalter Ivan v Marnbergu, dr. Borštnik Vladimir v Krškem, dr. Lavrič Janko v Kočevju, Žmavec Josip v Ljutomeru. — V pokoj so stopili: dv. sv. Bonač Fran, fin. inspektor Perpar Ivan, dv. sv. Bežek Božidar in svetnik stola sedmorice dr. Furlan Anton. — Začasno se je odpovedal izvrševanju odvetništva dr. Natlačen Marko. — Umrli so: odvetniki dr. Cziřrak I., dr. Papež Fran, dr. Žerjav Gregor, dr. Vallentschag Oton, dr. Grossmann Karel, dr. Gosak Tone, dv. sv. Kremenšek Janko, viš. sod. sv. Vehovar Mihael, sodnik dr. Kernev Josip.

Nagovor rektorjev ob promociji dr. Majarona za častnega doktorja tehničnih ved. Gd. rektor dr. Vidmar je ob svečani promociji dne 22. janja 1929 predsednika nekdanje vseučiliške komisije, gda. dr. Danila Majarona, za častnega doktorja tako-le nagovoril:

»Visoko spoštovani gospod doktor!

Dvajset let ste bili na čelu mož, ki so se trudili in borili, da bi se uresničila stara kulturna zahteva našega naroda, da bi se ustanovilo vseučilišče v Ljubljani. Živeli ste za to veliko idejo z vsem svojim srcem, s vso svojo dušo. Ko so se Slovenci osvobodili in se s Srbi in Hrvati združili v narodno državo pod žezlom prejasne dinastije Karadjordjevičev, ste prejeli prelepo, pa težko nalogo, da ste kot predsednik vseučiliške komisije vodili priprave za ustanovitev naše univerze. To nalogo ste v težavnih časih z moško odločnostjo, vztrajnostjo in modrostjo vzorno rešili. V kratki dobi osmih mesecev so pod Vašim vodstvom priprave tako dozorele, da je vlada Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v juliju l. 1919 predložila začasnemu Narodnemu predstavništvu načrt zakona o ustanovitvi Univerze Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani.

Kot idealen delavec za narod ste, visoko spoštovani gospod doktor, v polni meri zaslužili redko srečo, da ste videli idejo, ki ste zanjo živeli, uresničeno. Bog Vas je nagradil s spoštovanjem, ki ž njim gleda na Vas slovenski narod. Vedno budno skrb za mlado, v težavnih prilikah razvijajočo se slovensko univerzo, Vam je ob desetletnici, ki jo danes praznujemo, odvezl naš ljubljeni kralj, ko je dovolil, da univerza sme nositi njegovo visoko ime.

Po desetih letih uspešnega dela je naše vseučilišče smelo misliti na to, da se Vam oddolži z najvišjim odlikovanjem, ki ga more podeliti. Vzor moža, ki naj ga naša akademska mladina v vsem posnema, boste sedaj v navzočnosti najodličnejših predstavnikov države in slovenskega rodu prejeli naslov častnega doktorja tehniških ved.

Bog Vam daj še dolga leta uživati sadove svojega plemenitega dela za narod in državo.

Gospod promotor, blagovolite izvršiti promocijo.»

Svetosavske nagrade: Ob svetosavski proslavi dne 27. januarja 1928 ni bil noben slušatelj pravniške fakultete nagrajen s kraljevo nagrado, ker se v šolskem letu 1926/27 ni udeležil noben slušatelj tekme. Za svetosavsko tekmo v šolskem letu 1927/28 je razpisal svet juridične fakultete v Ljubljani 8 temat: 2 iz pravnozgodovinske, 3 iz pravosodne in 3 iz državoslovne skupine. Oddani so bili trije elaborati. Na svetosavski proslavi dne 27. januarja 1929 so bili odlikovani z nagradami Njegovega Veličanstva Kralja v znesku po 1000 Din vsi trije avtorji oddanih razprav: g. Gorazd Kušej iz Gradca, ki je obdelal nalogo »Gospodarski svet«; g. Mirko Mermolja iz Devina pri Trstu za razpravo »Zunanja trgovina Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev« in g. Ciril Mikuž iz Prečne za razpravo »Pojem časti v kazenski pravni književnosti in zakonodaji naše kraljevine«. Za svetosavsko tekmo v šolskem letu 1928/29 pa je fakultetni svet juridične fakultete v Ljubljani določil sledeča temata: I. Pravnozgodovinska skupina: 1. Pojem in pomen »poštenja« (bona fides) po rimskem pravu. 2. Pojem in pomen »poštenja« po rimskem in veljajočem pravu (primerjalno). 3. Tridentinske in najnovejše reforme zapadnocerkvenega zakonskega (bračnega) prava. 4. Pravnozgodovinsko gradivo v Valvasorjevi Slavi vojvodine Kranjske, razpredeljeno po osnovnih vidikih. II. Pravosodna skupina: 1. Izvršbena ekonomija. 2. Pravice na pravicah. 3. Pokritveno razmerje po novih zakonih o menici in čeku in po občem državljskem zakoniku. 4. Kazenskopravna zaščita lova na divjačino in ribolova v kraljevini SHS. III. Državoslovna skupina: 1. Jugoslovanska agrarna reforma. 2. Poglavitne upravne reforme v Nemčiji, Franciji, Avstriji in Češkoslovaški po svetovni vojni. 3. Pravna priroda pravilnikov v teoriji in v pozitivnem pravu, osobito v naši praksi. 4. Posebni pomen zadrugištva za slovensko gospodarstvo. 5. Zgradarina v Sloveniji po zakonu o neposrednih davkih iz l. 1928 in po prejšnji zakonodaji (primerjalno).

K. Sketelj.

Fiskalizem, ki pospešuje nagajivo zavlačevanje pravn. Objestnim rekurentom in nagajivim strankam vobče nudi naš taksni zakon ozir. njegova praksa često dobrodošel razlog za zavlačevanje pravdoreka in podaljšanje prekluzivnih rokov. Ako hočeš z rekurzom ali prizivom, o katerem si v naprej uverjen, da je neutemeljen, zadevo zavleči za par mesecev, treba samo, da vložiš rekurz brez podpisa odvetnika z nezadostnim kolkom zadnji dan na l. stopnji, ki ti potem v 5—6 dneh da

pismeni poziv, da dopolniš kolkovno znamko v 30 dneh a. d. r. S tem si raztegnil prekluzivni rok 14 dni že za kakih 5 tednov; potem ko zadnji 30. dan vložiš dopolnilni kolek, dobiš od sodišča pismeni nalog, da moraš tekom 5 ozir. 8 dni dobiti podpis odvetnika za vloženi rekurz. Če pa ne dobiš odvetnika, ki bi tak nagajivi rekurz podpisal, — in to se je v slučaju, ki ga niže objavimo, zgodilo, — se oglasiš zopet pri sodišču, zahtevajoč, da sedaj, ko si pravilno kolkoval rekurz, vzame rekurz na zapisnik in predloži rekurzni instanci v meritorno presojo. Okrožno kot rek. sodišče v Mariboru je v predležečem slučaju tako dvakrat vloženi rekurz z odločbo z dne 11. VII. 1929 C II. 102/29-11 kot nedopusten zavrnilo iz nastopnih razlogov. »Tožencu je bil izpodbijani sklep vročen dne 5. maja 1929. Rekurzni rok je potekel dne 21. maja 1929. Dne 19. maja je došla sodišču pismena kot rekurz označena vloga toženca, ki pa ni bila podpisana ne po stranki sami (§ 75/3 c. pr. r.) ne po odvetniku (§ 520 c. pr. r.). Po odplačilu takse se je imel ta spis po §§ 84 c. pr. r. vrniti stranki v odpravo teh oblikovnih hib. To je prvi sodnik glede podpisa odvetnika tudi storil. V določenem petdnevem roku se ta hiba ni odpravila. Rekurz vsled tega ni dopusten in ga je bilo po § 526 c. pr. r. zavreči. Pri tem se ni bilo ozirati na napačen pravni poduk stranki od strani prvega sodnika, da se rekurz lahko da na zapisnik tudi pri sodišču, kar velja le v primerih, kjer se ni že dal pismeno. Ni dopustno in bi pomenilo nezakonito podaljšanje roka za pravni lek nadomestovanja že vložene pismerne rekurza z naknadnim sodnim zapisnikom.« — Želeti bi samo še bilo, da bi bilo okrožno sodišče dalo I. stopnji tudi navodilo v tej smeri, da bi stranki ab ovo naročilo, da v roku 8. dni preskrbi podpis odvetnika, ki bi seveda, če ga podpiše, tudi skrbel za pravilno kolkovanje ali pa poklicalo stranko samo v tem roku k sodišču, da da rekurz na zapisnik in jo poučilo, kako ga je treba kolkovati. S tem bi bila zadeva brez vsakega zavlačevanja na pravilni način rešena.

Dr. Anton Brumen.

Poročilo delavske zbornice za Slovenijo za leti 1927 in 1928, ki ga je uredil zbornični tajnik Filip Uratnik (Ljubljana 1928, strani 197), obsega poleg simpatičnega uvoda (Naši domovi) razprave in informacije (I. del), statistične študije (II. del), pregled mezdnih in drugih pokretov (III. del) in poslovno oz. računsko poročilo (IV. del). Knjiga nudi mnogo več, nego bi človek, sodeč po nadpisu knjige, pričakoval. Zbornica polaga največji pomen seveda na oris gospodarskega in socialnega položaja in pa na stremljenja slojev, ki jih ona zastopa. Ti podatki so dobro došli vsem javnim delavcem. Pravnika pa zanima prvi del te zbirke, kjer je razvitih več kaj aktualnih vprašanj o delavskih zbornicah v Jugoslaviji (Ljubljanska ima 79.683 članov, nekaj več ko beograjska ali novosadska, pa dosti več od šibkih zbornic v Sarajevu in Splitu; vsem pa prednjači zagrebška s 150.175 člani), o delavskih zaupnikih, o naših neugodnih rentnikih in upokojencih (Pokrajinski pokojninski sklad za Slovenijo treba očitati, dokler boljše rešitve ni!), o starostnem zavarovanju obrtnih, industrijskih in rudarskih delavcev, pa o zaščiti naših delavcev v Nemčiji.

Na čelu teh razprav referira Uratnik o unifikaciji obrtnega in rudarskega prava v duhu prizadevanj, ki gredo za kodifikacijo vsega delavskega prava v posebnem code du travail. Dajmo se seznaniti s temi tezami!

Obrtni in rudarski zakon naj se omejita na ureditev odnosov, ki jih imajo obrtna in rudarska podvzvetja med seboj in pa proti oblastvom. Delavska zaščita ne spada v to materijo, nego ona mora biti predmet posebnih zakonov, ki deloma že obstoje n. pr. zakona o zaščiti delavcev, zakona o zavarovanju delavcev in zakona o inspekciji, deloma pa takih, ki jih je treba šele ustvariti. Tu pisec apelira na sankcioniranje v finančnem zakonu (tempi passati!). Zakoni, ki jih je treba ustvariti, so: 1. zakon o delovni pogodbi pomožnega osebja, 2. zakon o vajencih in 3. zakon o obrtnem sodstvu, češ, nikarte ne razcepite delavske zaščite na poklicne panoge, ker s tem delavsko zaščito desorganizirate in jo vplivu poslodavcev podrejujete, poverjujoč skrb za interese, ki so si nasprotni, rokam enim samih državnih organov, skrb za interese, ki so istoветni, pa raznim državnim organom.

Pri delovni pogodbi se kolektivna pogodba, ta »garancija za mir v podjetjih«, definira kot razširba službeno razmerje določujočih prisilnih norm samo za določeni čas in za določeni krog delavcev. Sklepanje kolektivnih pogodb naj bi bilo poverjeno sindikalnim organizacijam. V vajenskem zakonu (zakaj se rabi splošno le napačna oblika vajeniški, izpeljana iz samostalnika vajenik, ki ga v slovenščini ni?) bi bilo treba rešiti stalno kontrolo nad številom in gibanjem vajencev, poklicno izbero (s pomočjo posvetovalnic), problem vajenske šole kot sestavnega dela osnovnega, meščanskega in srednjetechničnega šolstva in mnogo izdatnejšo zaščito, kadar bi vajenec učno razmerje prekinil ali pri praktičnem izpitu propal. Kot delavstvu škodljiva institucija se pobija mojstrski izpit pred komisijo, kjer bi imeli poslodavci odločilen vpliv. Glede zakona o obrtnem sodstvu izraža poročevalec željo, da bi bil postopek poceni in nagel, pa za sedaj prilagojen partikularnemu pravu posameznih pravnih skupin, ki so v državi. Na področju Slovenije in Dalmacije naj bi se pomnožilo samo število obrtnih sodišč z novimi sodišči v Celju, Mariboru, Novem mestu, Splitu, Dubrovniku in Šibeniku; v Srbiji in Črnigori naj bi se sudovi dobrih ljudi (conseille des prudhommes), ki obstoje po zakonu o radnjama, obrazovali z imenovanimi člani, ki bi jih predlagale obrtne in delavske zbornice; v Bosni in Hercegovini, a tudi v Vojvodini (razlika je zlasti ta, da se sme v Vojvodini izvršba odgoditi, inace so razsodbe tu in tam takoj izvršne) naj bi se uvedli predpisi hrvatsko-slavonskega obrtnega reda, po katerem obavlja obrtno sodstvo občno upravno (obratno) oblastvo. Glavni zahtevek pa je ta, da naj bodo razsodbe vseh obrtnih sodišč do 5000 Din takoj izvršne.

Vprašanje je, na kakšno stališče se bo proti označenim zahtevam postavilo naše zakonodavstvo. Glede rudarskih delavcev, o katerih se v knjigi ne razpravlja posebe, dasi je mnogo odnosov, ki se razlikujejo od

odnosov navadnih obrtnih delavcev, je naš načrt rudarskega zakona (glava XII.) vzprejel vsa določila katerekoli vrste, tako da se sme reči, da se je tu zakonodavec izkazal za popolnoma nedostopnega zahtevam, naj se partija o delovni pogodbi izloči in aservira za specialno delavsko zakonodajo. Kar pa se tiče načrta našega novega zakona o obrtjih, smemo zabeležiti uradno razpoloženost, da se iz zakona izpuste določila o pomožnem delavstvu. Toda ni je razpoloženosti, da bi se izločili tudi predpisi o obrtnih vajencih. Je pač tako, da se na tem polju — enako je na nekaterih drugih socialnopolitičnih poljih — lahko govori o škodi, ki so jo socialnopolitični naši zakonodavci posredno sami s tem zakrivili, da so pod tujimi vplivi in apeli in na brzo roko uzakonili na videz imenitne naredbe, ki pa našim življenjskim potrebam kar nič ne ustrezajo. V našem primeru se vlada sklicuje na to, da mora popraviti ono nevzdržno absolutno delovno zaščito dece izpod 14 let, ki jo je zagrešil naš zakon o zaščiti delavcev, v nemar pustivši, da se je dalo po naših starih določilih tako lepo živeti. Le za tovarne smo poznali absolutno prepoved, le za tovarne tudi relativno prepoved za deco od 14 do 16 let (dovoljena so bila je lažja dela, a izjeme je dopuščal trgovinski minister), toda vsotopiti k obrtniku v uk je bilo dovoljeno deci že, če je izpolnila 12 let. Ne more biti niti besede o tem, da se mora odpraviti zadrega, da bi naši dečki z dovršeno osnovno šolo, stari povprečno 12 let, kar celi dve leti v brezdelju in pohajkovanju propadali. To je glavni vzrok, ki sili vlado k temu, da izvede remediuro v zakonu o obrtjih. Vrh tega je težko oporekati, ako pristaši reguliranja vajenskih odnosov v obrtnem zakonu trdijo, da mora biti delodajnik vajencu i učitelj in vzgojitelj, da torej prihajajo v poštev pri tem razmerju še nadaljnji zelo važni momenti, ne pa zgolj vprašanje dela in mezde.

Uradno stališče potemtakem priznava, da spadajo določila o pomožnem osebju vsaj pretežno v področje zakona o zaščiti delavcev, torej v materijo tako zvane občne socialne zakonodaje. In tudi o tem ni prerekanja, da se more specialnemu zakonu pridržati zakonita ureditev zaščite nameščencev višjih kategorij, ki obavljajo intelektualno delo. Jasno je hkoncu tudi vprašanje, da je treba s specialnimi zakoni (ali kar z enim samim zakonom?) urediti naše obrtno sodstvo. **Dr. Francé Goršič.**